

EESTI
KLIINILISTE
LOGOPEEDIDE
SELTS

KLIINILISE LOGOPEEDI SERTIFITSEERIMISE JA RESERTIFITSEERIMISE JUHEND

Eesti Kliiniliste Logopeedide Selts

2019

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Üldosa	3
2. Sertifitseerimise ja resertifitseerimise kord.....	3
3. Sertifitseerimise tingimused, dokumendid ja täiendõpe.....	4
3.1. Sertifitseerimise tingimused	4
3.2. Sertifitseerimiseks nõutavad dokumendid.....	5
3.3. Kliinilise pädevuse täiendõpe.....	6
4. Resertifitseerimise tingimused, dokumendid ja täiendõpe.....	7
4.1. Resertifitseerimise eeltingimused	7
4.2. Resertifitseerimiseks nõutavad dokumendid.....	7
4.3. Kliinilise pädevuse täiendõpe.....	7
Lisa 1. Kliinilise logopeedi pädevused tervishoiusüsteemis töötamiseks.....	10
Lisa 2. Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi Individaalõppe programm ehk kliinilise logopeedi stažeerimisprogramm...	24
Lisa 3. Kliinilise pädevuse täiendõppe punktiarvestus ja aruande vorm	27
Lisa 4. Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individaalõppe programmi punktiarvestus ja aruande vorm.....	31
Lisa 5. Avalduse vorm (täidavad sertifitseerimise taotlejad)	33
Lisa 6. Avalduse vorm (täidavad Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individaalõppe programmi ehk kliinilise logopeedi stažeerimisprogrammi siseneda soovijad).....	34

Sissejuhatus

Kliiniliste logopeedide pädevushindamise ehk sertifitseerimise ning pädevuse hoidmise tõestamise ehk resertifitseerimise juhend on välja töötatud Eesti Kliiniliste Logopeedide Seltsi moodustatud töögrupi poolt. Konsultantidena kaasati Eesti tervishoiusüsteemis töötavad logopeedid ning arstlike erialade esindajad.

Töörühm:

Reet Veenpere – TÜ Kõrvakliinik, kliiniline logopeed

Ene Taurafeldt – TÜ Kliinikum, Statsionaarse taastusravi osakond, kliiniline logopeed

Kaie Kukk – Lääne-Tallinna Keskhaigla, logopeed

Anne Uriko - TÜ Kliinikum, Kõne- ja neelamishäirete taastusravi keskus, kliiniline logopeed

Konsultandid:

Evely Babenko -TÜ Kliinikum, Kõne- ja neelamishäirete taastusravi keskus, kliiniline logopeed

Birgit Kaasik – SA Tallinna Lastehaigla, kliiniline logopeed

Kadri Toom - ITK, Statsionaarse taastusravi keskus, logopeed

Dr. Jaanika Kõrv, PhD - Tartu Ülikool, meditsiiniteaduste valdkond

Dr. Tiina Lind – TÜ Lastekliinik, laste taastusraviarst

Dr. Anneli Nikitina – Fertilitas OÜ; taastusraviarst

Dr. Katrin Gross-Paju, PhD – Lääne-Tallinna Keskhaigla, neuroloog

Dr. Indrek Aus – TÜ Kliinikum, kõrva-nina-kurguarst

1. Üldosa

Eesti Kliiniliste Logopeedide Selts (EKLS) sertifitseerib tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedi pädevust alates maist 2019.

Eesti oludes on võimalik kliiniline kompetents saavutada pärast ülikooli logopeedia eriala magistri kraadi omandamist. Kliinilise kompetentsi saavutamiseks tuleb taotlejal läbida vastavad erialased ja meditsiinilised koolitused. Kompetentsi saavutamine on võimalik ainult läbi igapäevase praktiseerimise tervishoiusüsteemis. Seetõttu on võimalik sertifitseerimise kaudu hinnata vaid nende logopeedide pädevust, kes töötavad tervishoiusüsteemis. Saavutatud kliinilist kompetentsi tuleb hoida ja pidevalt tõsta.

Sertifitseerimise ja resertifitseerimise eesmärk on tagada ja hoida tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedi pädevust ning tunnustada teda erialaste oskuste ning tööks vajalike süvendatud meditsiinilaste teadmiste järjepideva täiendamise eest. Sertifitseerimine parandab ja ühtlustab Eestis kliinilise logopeedi kompetentsi. Pädev teenuse osutamine tagab logopeedilise tervishoiuteenuse parema kättesaadavuse ning ohutuse patsiendile. Kliinilise logopeedi pädevussertifikaat kindlustab tööandjale, Eesti Haigekassale, Sotsiaalkindlustusametile ja Sotsiaalministeeriumile teadmise kliinilise logopeedi pädevusnõuete täitmise kohta. Kliinilise logopeedi pädevuse saavutamiseks tuleb täita selleks ette nähtud miinimumnõuded.

Sertifitseerimisel ja resertifitseerimisel lähtutakse kliinilise logopeedi sertifitseerimisjuhendist. Sertifitseerimine ja resertifitseerimine on vabatahtlik, kuid soovituslik.

Sertifitseerimine on tasuline. Tasu suuruse määrab EKLS juhatus ja sertifitseerimiskomisjon (vt punkt 3.2.).

2. Sertifitseerimise ja resertifitseerimise kord

Esmast pädevushindamist nimetatakse sertifitseerimiseks. Korduvat pädevushindamist nimetatakse resertifitseerimiseks. Sertifitseerimise/resertifitseerimise kord on kooskõlas EKLS põhikirjalise tegevusega. Vastavalt EKLS Põhikirjale moodustab EKLS juhatus sertifitseerimiskomisjoni ja määrab komisjoni isikkoosseisu, mis avaldatakse EKLS kodulehel. Komisjon võtab sertifitseerimisel aluseks dokumendi „Kliinilise logopeedi pädevused tervishoiusüsteemis töötamiseks“ (vt. Lisa 1). Esmane pädevussertifikaat kehtib 3 aastat.

Resertifitseerimine on võimalik pärast esmase pädevussertifikaadi kehtivuse lõppemist. Edaspidi toimub resertifitseerimine iga 5 aasta möödudes.

Jooksva aasta sertifitseerimise ja resertifitseerimise toimumise ja dokumentide esitamise tähtajad määrab sertifitseerimiskomisjon, teavitades sellest eelnevalt EKLS kodulehel.

Sertifitseerimise taotleja täidab nõutavad dokumendid (vt. punktid 3.2. ja 4.2.) ning saadab need e-kirjaga aadressile sert@ekls.ee. Dokumendid peavad olema koondatud ühte kausta ning digiallkirjastatud.

Sertifitseerimiskomisjon vaatab dokumendid ühe kuu jooksul läbi ning väljastab taotleja e-mailile pädevussertifikaadi nimetusega „kliiniline logopeed“. Pudujääkide korral võtab komisjon sertifitseeritavaga ühendust. Vaid erandjuhul kutsutakse taotleja vestlusele.

Kliinilise logopeedi nimi, sertifikaadi number ja kehtivusaeg kantakse EKLS andmebaasi. Sertifitseeritute nimekiri avaldatakse EKLS kodulehel (isiku nõusolekul). EKLS-l on õigus esitada sertifitseeritute nimekiri nõudmisel tööandjale, Eesti Haigekassale, Sotsiaalministeeriumile ja Eesti Haiglate Liidule ning vastata vajadusel nimetatud organisatsioonide järelepärimisele isiku sertifitseerituse kohta.

Juhul kui taotleja vaidlustab talle komisjoni poolt tehtud otsuse sertifitseerimise kohta, tuleb sellest ühe kuu jooksul komisjonile teada anda.

Komisjonile hindamiseks esitatud dokumentatsioon säilitatakse EKLS juhatuse poolt vähemalt 5 aastat. Sertifitseerimine ja resertifitseerimine protokollitakse ja protokollid säilitatakse EKLS juhatuse poolt vähemalt 10 aastat.

Komisjoni pädevus peab hindamiseks hõlmama eri vanuses patsientide kõne-, neelamis- ja häälehäirete diagnostikat ja ravi ning *n facialise* halvatuse järgset teraapiat. Komisjonil on õigus kaasata vajadusel konsultantidena kliinilisi logopeede ja arstlike erialade esindajaid.

3. Sertifitseerimise tingimused, dokumendid ja täiendõpe

3.1. Sertifitseerimise tingimused

3.1.1. Sertifitseerimise tingimused juhul kui taotlejal on logopeedilise töö kogemus tervishoiusüsteemis:

- Logopeedia eriala magistrikraad või sellega võrdsustatud haridustase.
- Varasem logopeedilise töö kogemus tervishoiusüsteemis vähemalt 2000 tundi viimase 3 aasta jooksul.

3.1.2. Sertifitseerimise tingimused juhul kui taotlejal ei ole logopeedilise töö kogemust tervishoiusüsteemis (alla 2000 tunni viimase 3 aasta jooksul):

- Logopeedia eriala magistrikraad või sellega võrdsustatud haridustase.
- „Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi ehk kliinilise logopeedi stažeerimisprogrammi“ läbimine (vt Lisa 2)
- Stažeerimisperiodile järgnev tegevus kuni on täidetud sertifitseerimiseks vajaminevad miinimumnõuded.

Selgitus: esmalt tuleb läbida „Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programm“ ehk stažeerimisprogramm. Esmaseks sertifitseerimiseks peab stažeerimisprogrammi läbimise järgselt töötama edasi tervishoiusüsteemis kuni on täidetud sertifitseerimiseks vajaminevad miinimumnõuded. Seejärel saab läbida sertifitseerimise. Seejuures lähevad kompetentsi hindamisel arvesse kõik stažeerimisprogrammi ajal läbiviidud tegevused ja töökogemus. Kokku annab stažeerimise aasta läbimine sertifitseerimise arvestuses kuni 36 täienduspunkti lisaks sõltuvalt stažeerimisperiodi mahust.

3.2. Sertifitseerimiseks nõutavad dokumendid:

- Avaldus
- Logopeedia eriala magistrikraadi või sellega võrdsustatud haridustaset tõendava dokumendi koopia
- Kliinilise pädevuse täiendõppe aruanne* ja täienduskoolituste tunnistuste koopiad
- „Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi“ läbimise aruanne** ja kliinilise pädevuse täiendõppe aruanne
- Tervishoiusüsteemis töötamist ja töökoormust tõendav dokument või „Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi“ läbimise tunnistus
- Sertifitseerimistasu maksmist tõendava maksekorralduse koopia***

Märkused:

* Esitavad tervishoiusüsteemis viimase 3 aasta jooksul vähemalt 2000 tundi töötanud sertifikaadi taotlejad

** Esitavad „Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi“ läbinud sertifikaadi taotlejad

*** Tasu kantakse eelnevalt EKLS-s arveldusarvele EE681010220268827222 SEB Pangas, märkides selgitusse „Sertifitseerimine + eesnimi + perekonnanimi“.

Tasu suurus avaldatakse kodulehel.

3.3. Kliinilise pädevuse täiendõpe

Kliiniline logopeed täiendab ennast pidevalt erialaste teadmiste ja oskuste osas. Lisaks on kohustuslik tõsta kliinilist pädevust.

Võimalused täiendõppena arvesse minevate tegevuste kohta:

- Osalemine kliinilist kompetentsi tõstvatel koolitustel, seminaridel, töötubades jne
- Kliinilise logopeedia alaste loengute/ ettekannete jm esitamine Eestis ja/või välismaal
- Erialased artiklid/ publikatsioonid jne

Kliinilise logopeedia erialane edendamine (töögrupid, uute hindamismeetodite väljatöötamine jne)

- Muud dokumendid, mis võimaldavad hinnata taotleja erialaseid kompetentse: näiteks MBS ehk videofluoroskoopilise neelamisuuringu teostamise sertifikaat, FEES ehk fiiberendoskoopilise neelamisuuringu teostamise, HRM ehk kõrgresolutsioonilise manomeetrilise uuringu teostamise sertifikaat, CSE ehk düsfaagia kliinilise hindamise rahvusvaheline sertifikaat, LSVT ehk hääleteraapia läbiviimise oskust tõendav sertifikaat jm süvendatud oskusi tõendavad tunnistused/ sertifikaadid
- Erialase ning erialaga lähedalt seotud teaduskirjanduse lugemine ja teadmiste kliinilisse praktikasse rakendamine
- Uute erialaste suundade tutvustamine ja kasutusele võtmine kliinilises logopeedias
- Muud tegevused, mis täidavad kliinilise kompetentsi tõstmise eesmärki.

Sertifitseerimiseks on vajalik koguda 3 aasta jooksul 110 täienduspunkti.

4. Resertifitseerimise tingimused, dokumendid ja täiendõpe

4.1. Resertifitseerimise eeltingimused

Resertifitseerimise eeltingimuseks on eelnevalt omandatud kliinilise logopeedi pädevussertifikaat.

4.2. Resertifitseerimiseks nõutavad dokumendid

- Avaldus
- Kliinilise pädevuse täiendõppe aruanne. Kliinilise täienduskoolituse tunnistuste koopiaid (nõutavad ainult välismaal toimunud koolituste ja omandatud lisapädevuste tõendamiseks)
- Kliinilise pädevuse täiendõppe aruanne
- Tervishoiusüsteemis töötamist ja töökoormust tõendav dokument
- Resertifitseerimistasu maksmist tõendava maksekorralduse koopia *

Märkused:

* Tasu kantakse eelnevalt EKLS arveldusarvele EE681010220268827222 SEB Pangas, märkides selgitusse „Sertifitseerimine + eesnimi + perekonnanimi“.

Tasu suurus avaldatakse kodulehel

4.3. Kliinilise pädevuse täiendõpe

Kliiniline logopeed täiendab ennast pidevalt erialaste teadmiste ja oskuste osas. Lisaks on kohustuslik hoida kliinilist pädevust.

Võimalused täiendõppena arvestatavate tegevuste kohta:

- Osalemine kliinilist kompetentsi tõstvatel koolitustel, seminaridel, töötubades jne
- Kliinilise logopeedia alaste loengute/ ettekannete jm esitamine Eestis ja/või välismaal
- Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi superviseerimine/ kliiniline mentorlus
- Erialased artiklid/ publikatsioonid jne
- Kliinilise logopeedia erialane edendamine (töögrupid, hindamiseetodite väljatöötamine jne)
- Muud dokumendid, mis võimaldavad hinnata taotleja erialaseid kompetentse: näiteks MBS ehk videofluoroskoopilise neelamisuuringu teostamise sertifikaat, FEES ehk fiiberendoskoopilise neelamisuuringu teostamise, HRM ehk kõrgresolutsioonilise

manomeetrilise uuringu teostamise sertifikaat, CSE ehk düsfaagia kliinilise hindamise rahvusvaheline sertifikaat, LSVT ehk hääleteraapia läbiviimise oskust tõendav sertifikaat jm süvendatud oskusi tõendavad tunnistused/ sertifikaadid

- Erialase ning erialaga lähedalt seotud teaduskirjanduse lugemine ja teadmiste kliinilisse praktikasse rakendamine
- Uute erialaste suundade tutvustamine ja kasutusele võtmine kliinilises logopeedias
- Muud tegevused, mis täidavad eesmärgi kliinilise kompetentsi tõstmiseks

Resertifitseerimiseks on vajalik koguda 5 aasta jooksul 200 täienduspunkti.

Täiendavate küsimustega pöörduda e-maili aadressil: sert@ekls.ee

Lisa 1. Kliinilise logopeedi pädevused tervishoiusüsteemis töötamiseks

Sisukord

Sissejuhatus	9
1. Üldosa.....	10
2. Kliinilise logopeedi töö sisu tervishoiuteenuse osutamisel	11
2.1. Hindamine	11
2.1.1. Kliiniline hindamine	11
2.1.2. Instrumentaalne hindamine (diagnostika)	14
2.1.3. Muu hindamine (diagnostika)	15
2.2. Logopeediline ravi	15
2.3. Konsultatsioon ja patsiendi/ lähedaste nõustamine	18
3. Kliinilise logopeedi teadmised ning nõuded tervishoiusüsteemis töötamiseks	18
3.1. Kliinilised baasteadmised	18
3.2. Spetsiifilised kliinilised teadmised	20
3.3. Tervishoiusüsteemis töötamise nõuded kliinilisele logopeedile	22
Kasutatud kirjandus	23

Sissejuhatus

„Kliinilise logopeedi pädevused tervishoiusüsteemis töötamiseks“ kirjeldab esimeses peatükis kokkuvõtvalt kliinilise logopeedi tegevusi tervishoiusüsteemis. Teises peatükis antakse ülevaade logopeedilise töö sisust tervishoiuteenuse osutamisel. Kolmandas peatükis kirjeldatakse kliinilise logopeedi teadmisi ja pädevusi tervishoiusüsteemis töötamiseks.

Kliinilise logopeedi pädevuste väljatöötamisel on võetud aluseks Euroopa Logopeedide Ühenduse (lüh ingl *CPLOL*), Maailma Logopeedide Ühenduse (lüh ingl *IALP*), Austraalia Logopeedide Ühenduse (lüh ingl *SPAA*) ja Ameerika Logopeedide Ühenduse (lüh ingl *ASHA*) ettekirjutused logopeedi teadmistele ja pädevustele tervishoiusüsteemis töötamiseks.

1. Üldosa

Kliinilise logopeedi töö sisuks tervishoiusüsteemis on igas vanuses patsientide põhihaigusest tulenev kõne-, neelamis- või häälehäirete diagnostika ja ravi.

Kliinilise logopeedi oskused baseeruvad logopeedia magistrikraadil ja täiendõppe käigus omandatud süvendatud teadmistel. Kliiniline logopeed täiendab end järjepidevalt erialaste teadmiste ning tervishoiusüsteemis töötamiseks vajalikes erialaga tihedalt seotud valdkondades ja süvendatud meditsiinialaste teadmiste osas.

Töökeskkonnaks võib olla neuroloogia-, taastusravi-, pediaatria-, vastsündinute- ja enneaegsete -, onkoloogia-, pea- ja kaelakirurgia-, kõrva-nina-kurguhaiguste-, intensiivravi-, sisehaiguste -, kopsuhaiguste osakond. Kõne-, hääle- ja/ või neelamishäiret diagnoosides ja ravides tunneb kliiniline logopeed vastava osakonna patsientide meditsiinilisest põhidiagnoosist tulenevaid logopeedilise tegevuse eripärasid ja võimalusi.

Kliiniline logopeed töötab haiglas ravimeeskonna liikmena, kuhu kuuluvad arst, õde, dieetõde, kliiniline psühholoog, tegevusterapeut, füsioterapeut. Kliiniline logopeed teeb ka iseseisvat vastuvõttu polikliinikus.

Märkus: järgnevad loetelud ei ole lõplikud, vaid katavad olulisima kliinilise logopeedi töövaldkondadest ja vajaminevatest teadmistest ning tegevustest tervishoiusüsteemis töötades.

Kliiniline logopeed:

- diagnoosib patsiendi kõne-, neelamis- ja häälehäiret kliinilise hindamise ja instrumentaalset uuringu teel;
- viib läbi kõne-, neelamis-, häälehäire ravi ning ja *n facialise* halvatus järgset teraapiat, tuginedes tõenduspõhistel erialastel ja sellele lisaks omandatud süvendatud meditsiinialastel teadmistel;
- käsitleb igas vanuses patsiendi kõne-, hääle- või neelamishäiret kui võimalikku põhihaiguse sümptomit;
- tunneb põhihaiguse mõju kõne-, hääle- ja neelamisfunktsioonile ja lähtub sellest diagnostikas ning individuaalse raviplaani koostamisel ja ravi läbiviimisel;
- töötab ravimeeskonna liikmena tervishoiuasutuses;
- dokumenteerib tegevuse haigusloos ja/ või Tervise Infosüsteemis.

2. Kliinilise logopeedi töö sisu tervishoiuteenuse osutamisel

Kliiniline logopeed viib läbi kõne-, neelamis- ja häälehäirete diagnostikat ehk hindamist (kliiniline hindamine, testid, instrumentaalsed jm uuringud), teraapiat ning patsiendi ja tema lähedaste ja ravimeeskonna nõustamist. Kliiniline logopeed tugineb anamneesi kogudes patsiendi haigusloole või Tervise Infosüsteemi andmetele patsiendi põhihaiguse kohta. Tõenduspõhine teraapia kavandatakse sõltuvalt patsiendi meditsiinilisest diagnoosist ja kõne-, neelamis- või häälehäire iseloomust.

2.1. Hindamine

2.1.1. Kliiniline hindamine

Kliiniline logopeed hindab kõne-, neelamis- ja häälefunktsiooni patsiendi ravile saabudes ning ravilt lahkumisel. Vajadusel teostatakse vahehindamine dünaamika jälgimiseks ja/ või ravivajaduse jätkamise üle otsustamiseks. Kliinilisele hindamisele eelneb anamneesi kogumine patsiendi haigusloost, õenduspäevikust, Tervise Infosüsteemist ja Pildipangast. Kõnefunktsiooni hindamisel kasutatakse kõnehindamise standardiseeritud teste ja mõõdikuid (laste kõnetestid, nasomeeter, müofunktsionaalsed instrumendid jm), vestlust jm. Häälehäire hindamisel saab tugineda objektiivsele leiule direktsel larüngoskoopial ning mõõdetavatele hääleomaduste parameetritele spetsiaalsete arvutiprogrammide abil. Neelamisfunktsiooni kliinilisel hindamisel kasutatakse spetsiaalseid vee-toidu teste, tservikaalset auskultatsiooni, pulssoksümeetriat. Neelamise mehhanismi ja aspiratsiooni esinemist saab objektiivselt hinnata ainult instrumentaalse uuringu teel.

Kõnehäirete kliiniline hindamine lastel ja täiskasvanutel.

Kliiniline logopeed:

- hindab imikute kommunikatsioonieelseid oskusi;
- hindab laste kõne arengut ja selle vastavust ealisele normile;
- hindab suupiirkonna anatoomiat ja füsioloogiat ning selle mõju kõne arengule, sh hääldusele;
- märkab hambumusanomaaliat ja hindab sellest põhjustatud hääldushäireid;
- hindab laste arengulisi ja omandatud kõnehäireid ning täiskasvanute omandatud kõnehäireid ja eristab nende vorme;
- eristab normaalsele vananemisele omast kõnet dementsusega seotud kõneseisundist. Eristab dementse inimese kõnet afaasiaga inimese kõnest.

- hindab velofarüngeaalset funktsiooni;
- hindab kuulmispuudega patsiendi kuulamisoskust, mitteverbaalset ja verbaalset kommunikatsiooni nii konventsionaalsete kuuldeaparaatide kui kohleaarse implantaadi korral;
- kasutab küsimustikke patsiendi subjektiivse kõnehäire kaebuse fikseerimiseks;
- hindab patsiendi kommunikatsiooni peale ekstubeerimist.

Neelamishäire kliiniline hindamine imikutel, lastel, täiskasvanutel.

Kliiniline logopeed:

- hindab oraalse, farüngeaalse ja ösofageaalse faasi neelamishäiret;
- hindab neelamisfunktsiooniga seotud kraniaalnärvide tööd;
- hindab neelamisfunktsiooni skriiningtestide abil (MSA, TOR-BEST, GUSS jt)
- hindab vastsündinu- sh sügavalt enneaegsete ja madala sünnikaaluga laste ja imikueas laste neelamisfunktsiooni;
- hindab hambumusanomaaliast põhjustatud neelamismustri patoloogiat ja tunneb hambumusanomaaliaid, mis on neelamishäire põhjuseks;
- hindab infantilise neelamismustri esinemist;
- hindab pea- ja kaelapiirkonna patoloogiast, psühhiaatrilistest haigustest, onkoloogilistest haigustest, neuroloogilistest ja neuromuskulaarsetest haigustest ning dementsusest põhjustatud neelamishäireid;
- eristab söömishäiret neelamishäirest;
- hindab kriitilises seisus patsiendi neelamisfunktsiooni intensiivraviosakonnas ja trahheostomeeritud ning larüngektomeeritud patsiendi neelamisfunktsiooni;
- hindab aspiratsiooni ja aspiratsiooniriski;
- hindab velofarüngeaalset funktsiooni;
- hindab neelamishäire olemasolu postoperatiivses faasis ekstubeerimise järgselt ja dünaamikas.
- kasutab trahheostomeeritud patsiendi neelamisfunktsiooni hindamiseks blue-dye testi;
- kasutab küsimustikke patsiendi subjektiivse kaebuse fikseerimiseks (Refluksi skaala, EAT-10, refluksi skaala jt)
- teeb kliinilise hindamise alusel otsuse edasise täpsema instrumentaalse diagnostika/

ravivajaduse osas. Eristab füsioloogilise vananemisega kaasnevat neelamisfunktsiooni normaalset muutust haigusest tingitud neelamishäirest, sh hindab sarkopeenilise, fragiilse patsiendi neelamismustri muutusi jm.

Häälehäire kliiniline hindamine lastel ja täiskasvanutel.

Kliiniline logopeed:

- kasutab küsimustikke patsiendi subjektiivse kaebuse fikseerimiseks (Refluksi skaala, VHI jm);
- kasutab hindamiseks skriiningmeetodeid;
- hindab orgaanilisi häälehäireid, lähtudes põhihaigusest;
- hindab funktsionaalseid häälehäireid;
- hindab häälepaelte düsfunktsiooni (VCD);
- hindab larüngektomeeritute häälefunktsiooni;
- hindab trahheostomeeritud patsiendi häälefunktsiooni;
- hindab velofarüngeaalset funktsiooni.
- eristab normaalseid füsioloogilisi muutusi hääles (puberteedi, sarkopeenia, fragiilsuse korral) haigusest tingitud häälehäirest.
- hindab häälehäire olemasolu postoperatiivses faasis ekstubeerimise järgselt ja dünaamikas.

Respiratoorse funktsiooni kliiniline hindamine lastel ja täiskasvanutel

Kliiniline logopeed:

- hindab hääle- ja neelamishäirega patsiendi respiratoorset funktsiooni kopsuhaiguste korral;
- hindab hääle- ja neelamishäirega patsiendi respiratoorset funktsiooni kopsusiiriku korral;
- hindab trahheostomeeritud patsiendi respiratoorset funktsiooni ja avatud vs suletud süsteemiga kõneklapi paigaldamiseks ja valmisolekut dekanüleerimiseks; jm.

2.1.2. Instrumentaalne hindamine (diagnostika)

Instrumentaalse diagnostika iseseisva teostamise eelduseks on uuringuga seotud lisateadmiste omandamine kliinilise meditsiini alal ning instrumentaalse uuringu iseseisva teostamise oskust tõendava sertifikaadi või tunnistuse olemasolu.

Kliiniline logopeed, kes ei teosta iseseisvalt instrumentaalseid uuringuid, oskab tõlgendada kolleegist kliinilise logopeedi poolt teostatud uuringute tulemusi.

2.1.2.1. Häälepaelte düsfunktsiooni (ing Vocal Cord Dysfunction, lüh VCD) hindamine nasoendoskoopilisel uuringul:

- teab näidustusi ja vastunäidustusi häälepaelte düsfunktsiooni (VCD) ja koormusindutseeritud astma diferentsiaaldiagnostikaks;
- viib läbi nasoendoskoopilist VCD ja koormusindutseeritud astma diferentsiaaldiagnostikat ning oskab uuringutulemusi tõlgendada.

2.1.2.2. Fiiberendoskoopiline neelamisuuring (*ing Fiberendoscopic Evaluation of Swallowing, lüh FEES*):

- teab näidustusi ja vastunäidustusi fiiberendoskoopilise neelamisuuringu läbiviimiseks;
- tõlgendab uuringutulemusi;
- planeerib ja teostab iseseisvalt FEES-uuringut.

2.1.2.3. Videofluoroskoopiline neelamisuuring (ing Videofluoroscopic Evaluation of Swallowing, ka Modified Barium Swallow, lüh MBS):

- teab näidustusi ja vastunäidustusi videofluoroskoopilise neelamisuuringu läbiviimiseks;
- planeerib ja viib uuringu läbi ning tõlgendab uuringutulemusi.

2.1.2.4. Kõrgresolutsiooniline manomeetria (ing High Resolution Manometry, lüh HRM):

- teab näidustusi ja vastunäidustusi kõrgresolutsioonilise manomeetria uuringu läbiviimiseks;
- tõlgendab uuringutulemusi;
- planeerib ja teostab uuringut.

2.1.2.5. Direktne larüngoskoopia häälefunktsiooni hindamise eesmärgil:

- teab näidustusi ja vastunäidustusi direktse larüngoskoopia teel hääleuuringu läbiviimiseks;
- tõlgendab uuringutulemusi.
- osaleb meeskonna liikmena direktse larüngoskoopia uuringul häälepaelte funktsiooni hindamise eesmärgil.

2.1.2.6. Ultraheliuuring neelamisfunktsiooni hindamiseks:

- tõlgendab ultraheliuuringu teel teostatud neelamisfunktsiooni hindamise tulemusi;
- planeerib ja teostab neelamisfunktsiooni hindamist ultraheliuuringul.

2.1.2.7. Nasomeetiline uuring nasaalsuse hindamiseks:

- viib läbi uuringuid nasomeetriga nasaalsuse hindamise eesmärgil;
- tõlgendab nasomeetrilise uuringu tulemusi.

2.1.3. Muu hindamine (diagnostika)

- kasutab arvutiprogramme häälefunktsiooni hindamiseks ning koostab vastava protokollid;
- tõlgendab häälefunktsiooni hindamise tulemusi.

Ekspert hinnangute andmine

- hindab teenistuskõlblikkuse väljaselgitamise eesmärgil kaitseväelase kõne-, hääle- ja neelamisfunktsiooni Kaitseväe meditsiiniteenistuse nõudel;
- koostab töövõimet hindavale ekspertarstile vajadusel hinnangu isiku kõne-, hääle- ja neelamisfunktsiooni kohta;
- osaleb enteraalse toitumise rakendamise otsuse tegemise eesmärgil kohustusliku liikmena „Toitmisravi koolitusega ravimeeskonnas“.

2.2. Logopeediline ravi

Kliinilise logopeedi poolt läbiviidava ravi eesmärgiks on parandada patsiendi kõne-, hääle- ja/või neelamisfunktsiooni. Kliiniline logopeed rajab ravi eelnevale diagnostikale ning teostab ravi multidistsiplinaarse ja/ või interdistsiplinaarse ravimeeskonna liikmena.

Kliiniline logopeed tunneb ravi planeerides kõne- ja neelamishäire põhjuseks olevat põhihaigust ja selle kulgu ning planeerib ravi kooskõlas patsiendi põhihaiguse raviga.

Kõneravi

Kliiniline logopeed:

- teostab kõneravi vastavalt kõnehäire liigile, vormile ja raskusastmele igas vanuses patsientidele, sh:

- teostab ortodontilisest probleemist (hambumusanomaalia, näo-lõualuude anomaalia, huule- ja keelekidaga) põhjustatud häälduhäire ravi interdistsiplinaarses meeskonnas;
- valib dementse inimese jaoks sobiva suhtlemismeetodi;
- teostab ravi velofarüngaalse sulguse probleemi korral;
- tekitab kõnet kuulmisimplantaadiga patsiendile;
- teostab müofunktsionaalset teraapiat;
- valib patsiendile sobiva alternatiivkommunikatsiooni meetodi jm.

Neelamishäirete ravi

Ravib oraalse-, farüngaalse faasi neelamishäireid, sh:

- kujundab ja arendab imikute suuõõne funktsioone;
- ravib infantilset neelamismustrit;
- kasutab spetsiaalseid tehnikaid neelamishäirete ravis (köhatõuke tugevuse treening, hingamisharjutused, neelamismanöövrid, elektristimulatsioon Vital Stim, PES, EMST, PHAST-TRAC jt);
- valib/ muudab neelamishäirega patsiendile aspiratsiooni seisukohast ohutu ja neelamishäire iseloomust sõltuva dieedi. Koostöös dieetarstiga selgitab välja kliinilise toitmise võimalused. Koostab söömise jälgimise päeviku intensiivravi patsiendil. Selgitab välja enteraalse toitmise vajaduse instrumentaalse uuringu teostamise käigus;
- jälgib patsiendi haigusloosse kantud neelamisfunktsiooniga seonduvate laboratoorsete analüüside tulemusi ja arvestab nendega ravi läbiviimisel;
- viib läbi neelamishäire ravi fiiberendoskoopia iseseisva teostamise käigus;
- viib läbi larüngektomeeritud ja trahheostomeeritud patsientide neelamishäire ravi;
- viib läbi neelamishäire spetsiifilist teraapiat ösofageaalse faasi neelamishäire korral;
- ravib hambumusanomaaliast põhjustatud neelamismustri patoloogiat;
- korrigeerib dementse inimese jaoks parima neelamisstrateegia ning dieedi;
- teostab teraapiat velofarüngaalse sulguse probleemi korral;
- teostab teraapiat ekstubatsiooni järgselt ja dünaamikas;
- teostab teraapiat kriitilises seisus patsiendile intensiivraviosakonnas sõltuvalt tema seisundist. Jälgib ja mõistab ravi läbi viies patsiendi elulisi näitajaid jälgimismonitoridel. Tunneb kliinilisi riske ja oskab neid märgata;
- kasutab neelamisfunktsiooni treenimisel abivahendeid (spetsiaalsed toidunõud jm);

- Jälgib ja soovib neelamishäire dieete sõltuvalt neelamishäire iseloomust ja teab nende koostamise põhimõtted (teab kõiki neelamishäire dieete, vedelike viskoossusastmeid ja toidukonsistentse. Teab päevase vajaliku kaloraaži arvestamise aluseid ja organismi vedelikuvajadust. Teab toitude koostisosi ja jälgib toitumispäeviku täitmist.

Häälehäirete ravi

- viib läbi häälehäire ravi, kasutades elektrilist häälestimulatsiooni aparaati;
- kasutab spetsiaalseid tehnikaid hääleravis (Lax Vox, Lee Silverman Voice Treatment jt);
- viib läbi larüngektomeeritud patsientide logopeedilist teraapiat (söögitoruhääle tekitamine);
- kasutab häälefunktsiooni taastamisel abivahendeid (kõneklapp, trahhea-söögituru protees, elektrikõri e. electrolarynx, Acapella PEP, EMST 150 jm).

***nervus facialis* halvatus ravi**

- viib läbi neuromuskulaarset treeningut;
- viib läbi elektristimulatsiooni.

Patsiendi terviseseisundit mõjutavad kriitilised tegurid:

- ravimite mõju;
- haiguse progresseeruv/ neurodegeneratiivne kulgu;
- operatsioonijärgne seisund;
- intensiivravi eripärad;
- patsiendi teadvusseisund;
- patsiendi psüühiline seisund.

2.3. Konsultatsioon ja patsiendi/ lähedaste nõustamine

Patsient ja tema lähedane on ravimeeskonna liikmed. Kliiniline logopeed konsulteerib patsienti ja/ või tema lähedasi individuaalselt ja/ või ravimeeskonnatöö koosolekul kõne-, neelamis- ja häälehäire osas. Konsultatsiooni käigus otsustab kliiniline logopeed patsiendi edasise käsitluse kõne-, hääle- või neelamishäire ravi-, uuringute, piirangute jm osas.

2.4. Töö ravimeeskonna liikmena

Kliiniline logopeed osaleb järjepidevalt ravimeeskonna töös. Võtab osa ravimeeskonna patsiendaruteludest, osaledes patsiendi raviplaani väljatöötamisel ja dünaamika hindamise

aruteludel. Osaleb osakonna suurtel visiitidel, konsiiliumitel jm, mille käigus annab ülevaate patsiendi kõne-, neelamis- ja häälefunktsiooni seisundist, paranemise dünaamikast ja edasise ravi eesmärkidest.

Kliiniline logopeed on toitmisravi koolitusega ravimeeskonna kohustuslik liige, osaledes koduse enteraalse toitmise vajaduse hindamisel.

Teeb erialaseid ettekandeid ja tutvustab ravimeeskonnale uusi erialaseid diagnostika- ja ravimeetodeid. Loeb erialast kirjandust ja teeb võimalusel teadustööd.

3. Kliinilised teadmised ja nõuded tervishoiusüsteemis töötamiseks

Kliiniline logopeed rajab tegevuse erialastele logopeedilistele teadmistele ja täiendab neid elukestvalt. Kliiniline logopeed täiendab ennast lisaks erialaga seonduvates distsipliinides. Kliiniline logopeed omab tööks vajalikke süvendatud meditsiinialaseid teadmisi ja täiendab neid elukestvalt. Baasteadmised ja spetsiifilised kliinilised teadmised on kohustuslikud igale kliinilisele logopeedile. Spetsiifilised kliinilised teadmised on eraldi välja toodud, sest osad nendest vajavad süvitsi veelgi täiendamist sõltuvalt selle osakonna patsientide haigusspetsiifikast, kus kliiniline logopeed töötab. Mõned spetsiifilised oskused võivad nõuda väljaõppe sertifikaati.

3.1. Kliinilised baasteadmised:

Kliiniline logopeed omab allpool loetletud kliinilisi baasteadmisi tervishoiusüsteemis teenuse osutamiseks.

3.1.1. Tunneb inimese anatoomiat ja füsioloogiat ning patoanatomiat ja patofüsioloogiat, sh süvendatult:

- pea- ja kaelapiirkonna anatoomiat ja füsioloogiat. Oskab teostada palpeerimist;
- hingamisteede anatoomia ja füsioloogia;
- mao-söögitoru piirkonna anatoomia ja patoloogia;
- vastsündinu anatoomia ja patoanatomia kõne- ja neelamishäirega seonduvalt;

Normaalne areng imikueas ja võrdlus patoloogiaga. Enneaegne laps ja enneaegsusega kaasnevad probleemid.

3.1.2. Tunneb levinumaid haigusi lastel ja täiskasvanutel, millega kaasnevad kõne-, hääle- ja neelamishäired:

- kõrva-nina-kurguhaigused;
- neuroloogilised ja neuromuskulaarsed haigused. Dementsused;
- sisehaigused;
- geneetilised ja kaasasündinud haigused;
- kopsuhaigused;
- psühhiaatrilised haigused (psühhoosid, skisofreenia jm). Söömishäire vs neelamishäire;
- onkoloogilised haigused;
- infektsioonhaiguste olemus ja infektsioonide levik haiglakeskkonnas;
- ortodontilised probleemid;

3.1.3. Omab teadmisi:

- farmakoloogiast ja ravimite mõjust kõne-, neelamis- ja häälehäiretele;
- geneetikast ja kaasasündinud haiguste seostest kõne-, neelamis- ja häälehäiretega;
- radioloogiast (kompuuter-, magnetuuring, radioloogiline piltdiagnostika) neelamishäire ja selle diagnostikaga seonduvalt;
- psühhiaatriast ning kõne-, söömishäiretega ja neelamishäiretega seonduvatest psüühikahäiretest;
- geriaatriast ja gerontoloogiast;

3.1.4. Omab baasteadmisi kõnehäirete avaldumisest, olemusest;

3.1.5. Omab baasteadmisi neelamishäirete avaldumisest, olemusest;

3.1.6. Omab baasteadmisi orgaaniliste ja funktsionaalsete häälehäirete avaldumisest, olemusest.

3.1.7. Omab teadmisi kiiritusravi toimest ja kõrvalmõjudest.

3.2. Spetsiifilised kliinilised teadmised

Kliiniline logopeed omab teadmisi kõikidest töö spetsiifikast tulenevatest valdkondadest ja täiendab neid süvitsi sõltuvalt sellest, millises osakonnas ta töötab.

3.2.1. Kõnehäirete valdkonnas:

- tunneb velofarüngaalse funktsiooni olemust ja patoloogiat, valdab selle hindamist instrumentaalsel uuringul;
- tunneb nasaalsuse rolli kõnefunktsioonile ja valdab hindamise võimalusi;

- valdab kommunikatsiooni võimalusi trahheestoomia korral (kõneklapp, Above Cuff Vocalization - ACV, Blom Singer, Electrolarynx) ja mittekõnelised variandid (eye gaze, e-tran frame);
- tunneb trahheestoomide tüüpe ja ülesanded. Oskab mõõta manseti rõhku ja seda tühjendada;
- valdab ja viib läbi protokollipõhist trahheestoomiast võõrutamist;
- valdab etapiviisilist dekanüleerimist;
- tunneb larüngektomeeritute kõne iseärasusi. Teab elektrikõri põhimõtteid;
- valdab müofunktsionaalse ravi läbiviimise põhimõtteid meeskonnatöona ja viib läbi müofunktsionaalset ravi koostöös ortodondiga;
- tunneb ortodontilisi kõnehäiret põhjustavaid probleeme;
- valdab keele- ja huulekida mõõtmise protokollid ja frenulektoomia suunamise näidustusi;

3.2.2. Neelamishäirete valdkonnas:

- tunneb intensiivravi ja anestesioloogia osakonnas kliinilise logopeedi rolli. Valdab kriitiliselt raske haige käsitluse eripärasid (neelamine seisundit arvestades);
- teab intubatsiooni olemust ja selle võimalikke tagajärgi kõri ja neelu piirkonnas. Tunneb ekstubeerimise järgseid neelamishäireid;
- tunneb neelamise mehhanismi ja füsioloogiat trahheestoomia ja larüngektoomia korral;
- tunneb hüpersalivatsiooni ja süljevoolu vähendavaid ravimeid ning kõrvalmõjusid;
- tunneb Botox-ravi võimalusi ja mõju neelamishäire ravis;
- omab süvendatud teadmisi ja oskusi FEES-i, MBS jt instrumentaalsete uuringute iseseisval läbiviimisel;
- tunneb ealisi iseärasusi neelamisfunktsioonis ja eristab seda neelamishäire patoloogiast (sh vastsündinute ja imikute neelamisfunktsioon ja patoloogiad, vanuri neelamisfunktsioon ja patoloogiad);
- tunneb ülemiste hingamisteede obstruktsiooniga patsiendi käsitlust;
- tunneb vastsündinu ja imiku normikohast imemismustrit ja eristab seda patoloogiast. Oskab nõustada ja koolitada ema kui vastsündinul/ imikul esineb neelamishäirest tingitud patoloogiline imemismuster;
- oskab esmaselt hinnata patsiendi alatoitumust ja teab selle kriteeriume. Tunneb alatoitumuse kahtlusega ja alatoitumusega patsiendi käsitlust vastavalt hindamise skeemile;

- tunneb suuhügieeni põhimõtteid ja suuhoolduse seoseid kopsutüsistuste ja alatoitumusega;
- tunneb enteraalse toitumise kodeerimise põhimõtteid ja oskab neid interpreteerida;
- tunneb parenteraalse toitumise alustamise juhendit;
- tunneb kliinilise toitumuse ja vajaduse hindamisprotokolli kriteeriume;
- oskab soovitada abistavaid vahendeid ja/ või meetmeid hüpersalivatsiooni ja/ või suukuivuse korral. Teab apteegis käsimüügis olevaid vahendeid suukuivuse leevendamiseks, oskab neid haiglas kasutada ja patsiendile koduseks kasutamiseks soovitada.
- tunneb voodikeskse ja lamava patsiendi neelamishäire käsitlust.
- tunneb uneapnoe olemust ja mõju organismile.

3.2.3. Häälehäirete valdkonnas

- tunneb Botox-ravi võimalusi ja mõju häälehäire ravis;
- tunneb larüngektomeeritute hääle tekitamise põhimõtteid ja selle eripärasid;
- tunneb trahheostomeeritute hääle tekitamise eripärasid;
- omab süvateadmisi ja oskusi häälehäire instrumentaalse hindamise alal;
- omab süvateadmisi ja oskusi häälepaelte düsfunktsiooni (VCD) alal ja tunneb selle eristamise kriteeriume koormusastmas, kasutades uuringul indutseeritud koormust;
- tunneb juhitava hingamise olemust ja hääle tekitamise võimalusi;
- valdab ülemiste hingamisteede obstruktsiooniga patsiendi käsitlust.

3.2.4. *nervus facialis* halvatus käsitluses:

- valdab spetsiifilisi hindamis- ja ravimeetodeid (harjutusravi, elektriline stimulatsioon).
- Rakendab ülal loetletud teadmisi ja oskusi tervishoiusüsteemis teenust osutades.

3.3. Tervishoiusüsteemis töötamise nõuded kliinilisele logopeedile

Iga kliiniline logopeed:

- teab andmekaitse reegleid;
- oskab Tervise Infosüsteemist ja Pildipangast lugeda patsiendi terviseinfot puudutavat informatsiooni ja sisestada sinna epikriise. Valdab tervishoiuasutuse dokumentatsiooni reegleid;
- tunneb ja järgib infektsiooninõudeid haiglatöös;
- tunneb ja järgib raviasutusele kehtestatud töökeskkonna ja tööpõhimõtete reegleid;

- orienteerub meditsiiniterminoloogias. Orienteerub meditsiinalastes andmebaasides; Oskab lugeda ja tõlgendada tõenduspõhiseid erialaseid, erialaga seotud siduserialaseid ja meditsiinalaseid teadusartikleid;
- tunneb meditsiinieetika aluseid;
- tunneb kliinilise logopeedi rolli Eesti tervishoiupoliitikas ja on kursis tervisepoliitiliste suundadega. Osaleb kliinilise logopeedia edendamisel;
- järgib patsiendiohutuse reegleid.

Kliinilise logopeedi pädevuste väljatöötamisel on võetud aluseks Euroopa Logopeedide Ühenduse (CPLOL), Maailma Logopeedide Ühenduse (IALP), Austraalia Logopeedide Ühenduse (Speech Pathology Australia) ja Ameerika Logopeedide Ühenduse (ASHA) ettekirjutused logopeedi teadmistele ja pädevustele tervishoiusüsteemis töötamiseks.

ASHA alusel on kliinilise logopeedi pädevuse omamise tunnuseks inglise keeles nimetus: CCC-SLP, Certificate of Clinical Competence for Speech-Language Pathologists.

Kasutatud kirjandus:

1. ASHA sertifitseerimise nõuded kliinilisele logopeedile:

<https://www.asha.org/certification/>

2. ASHA_ 2018 speech-language pathology certification handbook of the american speech-language-hearing association:

<https://www.asha.org/uploadedFiles/SLP-Certification-Handbook.pdf>

3. Austraalia nõuded kliinilisele kompetentsile:

logopeedile https://www.speechpathologyaustralia.org.au/SPAweb/Professional_Development/SPAweb/Professional_Development/Professional_Development.aspx?hkey=fe8fcee8-298c-4dda-aa72-b23944e03e09 CLOL nõuded kompetentsile:

https://cplol.eu/images/practice-educ_pos_stat.pdf

4. CLOL nõuded kliinilisele kompetentsile:

https://cplol.eu/images/Revised_Min_Standards_2007_la.pdf

5. CLOL nõuded kliinilisele kompetentsile:

https://cplol.eu/images/practice-educ_pos_stat.pdf

6. CLOL pädevuse jätkuakrediteerimise soovitus:

https://cplol.eu/images/CPD_DefinitionPrinciples.pdf

7. IALP nõuded logopeedile:

<https://ialpasoc.info/guidelines-committees/?id=244>

8. Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu. RT I, 26.03.2019, 21. (§37 lõige 1).

<https://www.riigiteataja.ee/akt/126032019021>

9. Tervishoiuteenuste korraldamise seadus. RT I, 13.03.2019, 165. (§ 59, lõige 2¹).

<https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019165?leiaKehtiv>

10. Tervishoiuteenuse osutamisel osalevate isikute loetelu ja osalemise kord ning nende juurdepääsu ulatus tervise infosüsteemis olevatele isikuandmetele. RT I, 22.03.2019, 7 (§ 2 lõige 1; § 2 lõige 2).

<https://www.riigiteataja.ee/akt/122032019007>

Lisa 2. Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programm ehk kliinilise logopeedi stažeerimisprogramm

1. Üldosa

Kliinilise logopeedi stažeerimisprogramm (edaspidi programm) on individuaalõppe programm, mis on mõeldud tervishoiusüsteemis töötavale logopeedia magistrikraadi või sellega võrdsustatud haridust omavale logopeedile, kelle haiglatöö kogemus on alla 2000 tunni viimase 3 aasta jooksul¹. Programmi kestus ja täitmine on individuaalne. See sõltub programmi siseneja tervishoiusüsteemis töötatud tundide arvust, töökogemusest ja läbitud täiendõppest.

Programmi läbimise järgselt tuleb täita sertifitseerimiseks vajalikud nõuded. Kuni sertifitseerimiseni kannab programmis osalenu nimetust „Kliinilise logopeedia praktikant“. Programmis osalemise ajal saab töötada vaid mentori käe all. Programmi lõpetamise ja sertifitseerimise vahepealsel ajal ei ole mentori olemasolu vajalik.

Programmis osamine maksimaalses mahus annab 36 punkti ning arvestatakse sertifitseerimistingimuste täitmise hulka. Saadud punktide arv võib olla ka väiksem, sõltudes programmis osalemise kestusest (näiteks kui sertifitseerimise tingimustest on puudu vaid osa täiendkoolitusi ja töötunde). Individuaalset punktiarvestust koordineerib sertifitseerimiskomisjon.

Programmi eesmärk on:

- võimaldada kliinilise töökogemusega logopeedil siseneda tervishoiusüsteemi tööle mentori juhendamisel;
- võimaldada vähese kliinilise kogemusega logopeedil jätkata tervishoiusüsteemis tööd oma töökohal mentori juhendamisel.

Programmis osalejat nimetatakse **tervishoiusüsteemis töötavaks kliinilise logopeedia praktikandiks** (PS! mitte ajada segamini logopeedia tudengiga, kellele need õigused ei laiene) ning tal peab olema individuaalne sertifitseeritud kliinilisest logopeedist juhendaja ehk mentor. Mentor vastutab praktikandi tegevuse eest tervishoiuteenuse osutamisel osalemisel. Sellisel juhul on praktikandil kliinilise logopeediga võrdsed õigused tervishoiuteenuse osutamisel osalemisel. Programmi läbimine annab ettevalmistuse kliinilise logopeedi sertifikaadi omandamiseks.

Programmi läbimiseks ettenähtud nõuete täitmisel väljastab EKLS täienduskoolituskeskus „Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi” läbimise tunnistuse.

Stažeerimisprogrammis osalemiseks tuleb täita avaldus (vt. Lisa 6) ja maksta osalustasu EKLS arveldusarvele EE681010220268827222 SEB Pangas, märkides selgitusse „Stažeerimisprogramm + eesnimi + perekonnanimi”.

Stažeerimise ajal ja järgselt kantakse praktikandi/programmi lõpetaja nimi EKLS kodulehel olevasse vastavasse andmebaasi (nõusolekul). Tööandjal, Eesti Haigekassal ning Sotsiaalministeeriumil on õigus nõuda EKLS-lt praktikantide nimekirja.

¹ - võimalikud on erisused. Kõiki erisusi (näiteks lapsehoolduspuhkusel oldud aeg jm) arvestatakse individuaalselt vastavalt eelnevalt läbitud täiendkoolitustele, tööstaažile ja töökogemusele).

Stažeerimisprogrammis osalemise tasu avaldatakse kodulehel.

2. Programmi sisu ja nõuded

2.1 Programmi sisu. Programm koosneb järgmistest miinimumtegevustest.

Praktikant peab praktika ajal töötama tervishoiusüsteemis logopeedina. Seejuures on oluline, et praktiline töö mentori juhendamisel hõlmaks muu hulgas ka praktiseerimist suuremat osa kliinilise logopeedia valdkondi hõlmavas haiglas (või mitmes erinevas haiglas):

- töötamine mentoripoolsel juhendamisel 650 tunni ulatuses, millest vähemalt 550 kontakttundi patsiendiga ning 100 tundi ettevalmistus ja tagasiside ning arutelud mentoriga;
- seminaridest osavõtt 20 tundi. Seminaride sisu ja korralduse eest vastutab EKLS koolituskeskus.
- juhtumite analüüsimine mentoriga, 40 tundi;
- iseseisev töö ja erialakirjanduse lugemine, 220 tundi. Erialakirjanduse analüüs toimub seminaride käigus.
- koolitused kliinilise pädevuse tõstmiseks, 50 tundi;
- dokumentatsioon, 30 tundi. Dokumentatsioon esitatakse hindamiskomisjonile;
- meeskonnatöö koosolekutel, patsiendiaruteludel jm osalemine, 25 tundi.

NB! Programmis toodud tundide arv on koostatud programmi sisenejale, kes ei ole varasemalt tervishoiusüsteemis töötanud. Arvestuslikud tunnid võivad olla individuaalselt

erinevad kui programmi siseneja omab osaliselt eelnevat tervishoiusüsteemis töötamise kogemust ja on läbinud koolituste mahust ning sisust.

Programmi lõppedes esitab praktikant aruande tegevuste kohta tabelina (vt. Lisa 4).

2.2. Programmis osaleja õigused ja kohustused

Programmis osaleja peab omama logopeedia magistrikraadi või sellega võrdsustatud haridustaset ja valdama riigikeelt tasemel B2. Programmis osaleja nõustub täitma porogrammis ettenähtud kohustusliku enesetäiendamise mahu.

Programmis osalemise ajal laienevad praktikandile kliinilise logopeedi õigused tervishoiuteenuse osutamisel osalejana, kuid seda sertifitseeritud kliinilise logopeedi mentorlusel.

2.3. Nõuded mentorile

Mentor peab olema sertifitseeritud kliiniline logopeed ning töötama Eesti Haigekassaga lepingut omava tervishoiuteenuse osutaja juures. Mentor, EKLS koolituskeskus ja praktikant sõlmivad kolmepoolse koostöökokkuleppe õiguste ja kohustuste kohta. EKLS koolituskeskus ei maksa programmis osalejale ega mentorile tasu. EKLS abistab mentori leidmisel, kuid ei võta vastutust mentori leidmise osas.

2.4. Nõuded asutusele, kus praktikat sooritada

Praktiseerimise asutus ei pea olema praktikandi püsitöökohaks, kuid peab olema haigla statsionaarne või ambulatoorne osakond, kellel on leping Eesti Haigekassaga.

Lisa 3. Kliinilise pädevuse täiendõppe punktiarvestus ja aruande vorm

Punktiarvestuse alused:

Jrk nr.	Tegevused	Punktiarvestuse alus
1.	Osavõtt kliinilist kompetentsi tõstvast koolitusest, seminarist	1 t = 1 punkt
2.	Kliinilise logopeediaga seotud loengu, ettekande läbiviimine	1 t = 5 punkti
3.	Süvendatud kliinilisi oskusi tõendav tunnistus/sertifikaat	10 punkti
4.	Kliinilise logopeedia praktikandi superviseerimine	10 punkti/superviseeritav
5.	Kliinilise logopeediaga seotud erialane artikkel/ publikatsioon	10 punkti
6.	Osalemine kliinilise logopeedia eriala edendamisel (erialased tööjuhendid)	3 punkti
7.	Osalemine üleriigilisi või rahvusvahelisi kliinilise logopeediaga seotud tegevusjuhiseid/kliinilise logopeedia erialaseid tervishoiuteenuseid/õigusakte väljatöötavates tööühmades	5 punkti
8.	Erialase ja meditsiinalase erialaga seotud teaduskirjanduse lugemine	1 punkt/ artikkel
9.	Kliinilise logopeediaga seotud muu tegevus (näiteks individuaalne väljaõpe eksperdi käe all süvendatud oskuse omandamiseks jm)	Arvestab hindamiskomisjon, Küsides vajadusel lisainformatsiooni sertifikaadi taotlejalt
10.	Kehtiv kliinilise logopeedi kutsetunnistus (arvesse lähevad ka kliinilise logopeedi kutsetunnistused, mis kaotasid kehtivuse 2018 sügis-2019 kevad)	50 punkti
11.	Läbitud stažeerimisaasta	36 punkti

Nõutav punktisumma:

1. Sertifitseerimiseks on vajalik koguda 3 aasta jooksul vähemalt 110 punkti.

2. Resertifitseerimiseks on vajalik koguda 5 aasta jooksul 200 punkti

1. Kliinilist kompetentsi tõstvad koolitused, seminarid, töötoad

Jrk nr.	Koolituse nimetus	Toimumise aeg	Tundide arv	Täienduspunktide arv

2. Kliinilise logopeedia alaste loengute/ ettekannete jm esitamine Eestis ja/või välismaal

Jrk nr.	Pealkiri	Toimumise aeg	Toimumise koht	Tundide arv	Täienduspunktide arv

3. Muud dokumendid, mis võimaldavad hinnata taotleja erialaseid kompetentse (näiteks süvendatud oskusi tõendavad tunnistused jm)

Jrk nr.	Nimetus	Dokumendi väljastamise aeg	Lisainfo	Täienduspunktide arv

4. Töötava kliinilise logopeedia praktikandi superviseerimine/ kliiniline mentorlus

Jrk nr.	Asutus	Superviseerimise aeg	Praktikandi nimi	Lühikokkuvõte	Täienduspunktide arv

5. Erialased artiklid/ publikatsioonid jm

Jrk nr.	Nimetus	Väljaanne	Avaldamise kuupäev	Täienduspunktide arv

6. Osalemine kliinilise logopeedia eriala edendamisel (erialased tööjuhendid, hindamismeetodid jm)

Jrk nr.	Tegevuse kirjeldus	Toimumise aeg	Täienduspunktide arv

7. Osalemine üleriigilisi või rahvusvahelisi tegevusjuhiseid / õigusakte väljatöötavates tööühendites

Jrk nr.	Tegevuse kirjeldus	Toimumise aeg	Täienduspunktide arv

8. Erialase ja meditsiinilase erialaga seotud teaduskirjanduse lugemine

Jrk nr.	Kirjanduse loetelu	Omandatud teadmised	Rakendamine igapäevatöö praktikasse

9. Kliinilise logopeediaga seotud muu tegevus

Jrk nr.			Täienduspunktide arv (lisab hindamiskomisjon)

Lisa 4. Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi punktiarvestus ja aruande vorm

Praktika jooksul läbitavate miinimumtegevuste punktiarvestus

Jrk nr.	Tegevus	Tundide arv
1.	Praktika mentoripoolsel (kaug)juhendamisel tunni ulatuses. Ülejäänud aeg on ette nähtud ettevalmistusele ja tagasisideks ning aruteluks	650, millest vähemalt 550 kontakttundi patsiendiga
2.	Osavõtt seminaridest	15 tundi
3.	Juhtumite ettevalmistamine ja analüüsimine mentoriga	40 tundi
4.	Iseseisev töö ja erialakirjanduse lugemine	220 tundi
5.	Koolitused kliinilise pädevuse tõstmiseks	50 tundi
6.	Meeskonnatöö koosolekutel, patsiendaruteludel jm haiglatöös osalemine	25 tundi
7.	Dokumentatsioon	39 tundi
	KOKKU	900 tundi

Praktikaaruande tabel

Jrk nr.	Tegevus	Toimumise aeg	Toimumise koht	Tundide arv	Tegevuse sisu
1.	Töö patsiendiga				Ülevaade tööst tuleb süstematiseerida. Juhised antakse esimesel sissejuhataval seminaril
2.	Seminarid				
Seminariteema	Toimumise aeg	Toimumise koht	Tundide arv	Sisu kokkuvõte	
3.	Juhtumite ettevalmistamine ja analüüsimine mentoriga				
	Toimumise aeg	Toimumise koht	Tundide arv	Sisu kokkuvõte	
4.	Iseseisev töö ja erialakirjanduse lugemine				
	Artikli/	Viide artiklile	Omandatud teadmine	Kas/ kuidas saan	

	raamatu nimetus			praktikasse rakendada
5.	Koolitused kliinilise pädevuse tõstmiseks			
	Koolituse nimetus	Toimumise aeg	Tundide arv	Täienduspunktide arv
6.	Meeskonnatöö koosolekutel, patsiendaruteludel jm haiglatöös osalemine			
	Koosoleku/ tegevuse eesmärk	Toimumise aeg	Tundide arv	Tulemus
7.	Muu dokumentatsioon			

Lisa 5. Avalduse vorm (täidavad sertifitseerimise taotlejad)

Mina, ... isikukood .....

soovin EKLS koolitusasutuses taotleda kliinilise logopeedi sertifikaati.

Käesolevale avaldusele lisan juurde:

1. Logopeedia eriala magistrikraadi või sellega võrdsustatud haridustaset tõendava dokumendi koopia
2. Kliinilise pädevuse täiendõppe aruande
3. Täienduskoolituste tunnistuste koopia
4. Tervishoiusüsteemis töötamist ja töökoormust tõendav dokument
5. Sertifitseerimistasu maksmist tõendava maksekorralduse koopia

Sertifikaadi taotleja allkiri /digiallkirjastatult/ kuupäev.....

Lisa 6. Avalduse vorm (täidavad Tervishoiusüsteemis töötava kliinilise logopeedia praktikandi individuaalõppe programmi ehk kliinilise logopeedi stažeerimisprogrammi siseneda soovijad)

Mina, ... isikukood .....
soovin EKLS koolitusasutuses taotleda kliinilise logopeedi sertifikaati.

Käesolevale avaldusele lisan juurde:

1. Logopeedia eriala magistrikraadi või sellega võrdsustatud haridustaset tõendava dokumendi koopia
2. Tervishoiusüsteemis töötamist ja töökoormust tõendav dokument
3. Stažeerimistasu maksmist tõendava maksekorralduse koopia

Sertifikaadi taotleja allkiri /digiallkirjastatult/ kuupäev .....